

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Чернігівська політехніка»
Навчально-науковий інститут права і соціальних технологій
Кафедра публічного та приватного права

РОБОЧА ПРОГРАМА
Сімейне право

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

Михайло Литвиненко В.М.
(підпис) (прізвище та ініціали)

« 27 » серпня 2025 р.

Розробник (-и): Кочина О.С., доцент кафедри П та ПП, к.ю.н., доцент
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь і вчене звання)

О.С.
(підпис)

Робочу програму навчальної дисципліни обговорено на засіданні кафедри публічного та приватного права
(назва кафедри)

Протокол від «27» серпня 2025 року № 8

Узгоджено з гарантом освітньої програми:

М.В.
(підпис)

Чічань М.В.
(прізвище та ініціали)

1. Загальна інформація про дисципліну.

Тип дисципліни	Вибіркова
Мова викладання	Українська
Рік навчання та семестр	3-й рік навчання, 6 семестр ОПП «Право» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Викладач (-і)	Кочина Олександра Сергіївна, доцент кафедри публічного та приватного права, к.ю.н., доцент
Профайл викладача (-ів)	https://civil.stu.cn.ua/kafedra/personaliyi/
Контакти викладача	aleksandra.cn88@stu.cn.ua

2. Анотація курсу.

Курс присвячений вивченню правових основ сімейного права, яке регулює особисті та майнові відносини між подружжям, батьками і дітьми, іншими членами сім'ї. Розглядаються принципи укладення та припинення шлюбу, права та обов'язки подружжя, правове становище дітей, а також питання усиновлення, опіки та піклування.

Програма навчальної дисципліни складається з трьох змістових модулів:

Змістовий модуль 1. Загальні положення сімейного права.

Змістовий модуль 2. Права та обов'язки подружжя, батьків та дітей, інших членів сім'ї та родичів.

Змістовий модуль 3. Форми влаштування дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування.

Навчальна дисципліна «Сімейно право» викладається протягом одного семестру за допомогою лекційних занять, практичних (семінарських) занять, самостійної роботи і завершується складанням диф. заліку.

3. Мета та цілі курсу.

Мета навчальної дисципліни - формування у здобувачів знань щодо правового регулювання сімейних відносин, набуття вмінь застосовувати норми сімейного законодавства у вирішенні практичних ситуацій, розвиток правового мислення та навичок захисту прав і законних інтересів учасників сімейних правовідносин.

Завданнями вивчення дисципліни «Сімейне право» є:

формування розуміння сутності сімейних правовідносин та їх ролі в системі приватного права;

ознайомлення з нормативно-правовими актами, що регулюють укладення, припинення шлюбу та правовий статус членів сім'ї;

розгляд інформації про особисті немайнові та майнові права й обов'язки подружжя, а також особливості правового статусу дітей;

формування знань про правове регулювання аліментних зобов'язань, усиновлення, опіки та піклування, а також захист прав дитини;

засвоєння інформації про порядок вирішення сімейних спорів, підстави та процедури позбавлення чи поновлення батьківських прав, а також про судову практику у сфері сімейного права.

Під час вивчення дисципліни здобувач вищої освіти розширює загальні (ЗК) та спеціальні (фахові) (СК) компетентності, передбачені освітньою програмою:

ЗК 12. Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми.

СК 13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ.

4. Результати навчання.

Здобувач має вдосконалити програмні результати навчання:

РН 5. Давати короткий правовий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю.

В результаті вивчення дисципліни «Сімейне право» здобувачі вищої освіти повинні **знати**:

науково-теоретичні та практичні положення про сімейні правовідносини;

принципи та функції сімейного права;

особливості правового статусу подружжя, дітей, батьків та інших членів сім'ї;

норми Сімейного кодексу України, закони та інші нормативно-правові акти, що регулюють сімейні правовідносини;

порядок укладення та припинення шлюбу, усиновлення, встановлення опіки й піклування;

тенденції й перспективи розвитку законодавства у сфері сімейного права, а також науково-методичні та інші юридичні джерела.

вміти:

- правильно визначати правову природу сімейних правовідносин;
- тлумачити та застосовувати норми СКУ та інших нормативно-правових актів у сфері сімейного права;
- використовувати судову практику для прийняття обґрунтованих рішень у сімейних спорах;
- застосовувати набуті знання у вирішенні практичних ситуацій щодо шлюбних, батьківських, аліментних та інших сімейних правовідносин;
- аргументовано відстоювати власну правову позицію під час розгляду сімейних спорів.

5. Пререквізити.

-

6. Обсяг курсу.

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	20
Практичні заняття	20
Самостійна робота	80
Індивідуальне завдання	Контрольна робота
Всього кредитів	4

Формами проведення занять є лекційні та семінарські заняття, самостійна робота. Проведення занять згідно розкладу відбувається на парах та за допомогою платформи дистанційного навчання «MOODLE».

7. Тематика курсу.**Тематика лекційних занять****Змістовий модуль 1. Загальні положення сімейного права****Тема 1. Поняття, предмет, метод та джерела сімейного права України**

Поняття сімейного права як галузі права, науки та учбової дисципліни. Предмет сімейного права. Місце сімейного права в системі права. Метод правового регулювання сімейних відносин. Особливості диспозитивно- імперативного методу регулювання сімейних відносин. Функції сімейного права. Класифікація джерел. Співвідношення сімейного права з іншими галузями права: цивільним, конституційним, адміністративним, фінансовим правом. Система сімейного права.

Тема 2. Сімейні правовідносини

Поняття та особливості сімейних правовідносин. Елементи сімейних правовідносин: суб'єкт, об'єкт, зміст. Види сімейних правовідносин. Правоздатність та дієздатність у сімейному праві. Юридичні факти. Акти цивільного стану. Здійснення та захист сімейних прав. Виконання сімейних обов'язків. Відповідальність у сімейному праві. Строки в сімейному праві. Строк позовної давності.

Тема 3. Здійснення сімейних прав та виконання обов'язків. Захист сімейних прав

Здійснення сімейних прав. Виконання сімейних обов'язків. Надання неповнолітнім батькам допомоги у здійсненні батьківських прав та виконанні батьківських обов'язків. Надання органом опіки та піклування допомоги особам у здійсненні ними своїх сімейних прав та виконанні сімейних обов'язків. Юрисдикційна форма захисту сімейних прав та інтересів. Неюрисдикційна форма захисту сімейних прав та інтересів. Способи захисту сімейних прав та інтересів. Участь органу опіки та піклування у захисті сімейних прав та інтересів. Застосування позовної давності до вимог, що впливають із сімейних відносин. Відповідальність в сімейному праві.

Змістовий модуль 2. Шлюб: поняття, порядок укладення та припинення

Тема 4. Поняття шлюбу та сім'ї. Порядок укладення шлюбу

Поняття шлюбу. Юридичне значення шлюбу. Ознаки шлюбу. Умови вступу до шлюбу. Шлюбний вік. Добровільність вступу до шлюбу. Реєстрація шлюбу між жінкою та чоловіком. Перешкоди для укладення шлюбу. Родинність, свояцтво та їх юридичне значення. Порядок надання права на шлюб. Порядок укладення шлюбу. Значення державної реєстрації шлюбу. Взаємна обізнаність осіб, які подали заяву про реєстрацію шлюбу, про стан здоров'я. Заручини. Час та місце реєстрації шлюбу. Зменшення, відкладення та припинення часу реєстрації шлюбу. Право на вибір прізвища при реєстрації шлюбу. Правові наслідки шлюбу. Правоздатність шлюбу.

Тема 5. Недійсність шлюбу

Поняття та правова природа недійсності шлюбу. Підстави недійсності шлюбу. Абсолютна та відносна недійсність шлюбу. Визнання шлюбів недійсними судом. Особи, які мають право на звернення до суду з позовом про визнання шлюбу недійсним. Порядок анулювання актового запису про шлюб та визнання шлюбу недійсним. Момент, з якого шлюб є недійсним. Фіктивні шлюби та фіктивні розлучення. Правові наслідки недійсності шлюбу. Визнання шлюбу неукладеним.

Тема 6. Припинення шлюбу

Поняття та підстави припинення шлюбу (смерть, оголошення одного з подружжя померлим, розірвання шлюбу). Розірвання шлюбу в судовому порядку. Подання позову про розірвання шлюбу. Суб'єкти та підстави звернення з позовом до суду. Заходи щодо примирення подружжя. Розірвання шлюбу в адміністративному порядку. Спільна заява подружжя про розірвання шлюбу, яке не має дітей. Розірвання шлюбу за заявою одного з подружжя. Порядок прийняття, розгляду заяви та винесення постанови органом реєстрації актів цивільного стану. Визнання розірвання шлюбу фіктивним. Момент припинення шлюбу. Правове значення реєстрації розірвання шлюбу. Поновлення шлюбу після його розірвання. Правові наслідки припинення шлюбу. Інститут сепарації (окремого проживання подружжя). Відмінності сепарації від розірвання шлюбу. Підстави, порядок встановлення та припинення сепарації. Правові наслідки встановлення режиму окремого проживання подружжя.

Змістовий модуль 3. Права та обов'язки суб'єктів сімейних правовідносин

Тема 7. Особисті немайнові та майнові права і обов'язки подружжя

Поняття та значення особистих немайнових правовідносин подружжя. Види особистих немайнових прав та обов'язків подружжя. Законний режим майна подружжя. Спільна сумісна власність подружжя: поняття, об'єкти. Особиста приватна власність подружжя. Поділ майна, що є об'єктом права спільної сумісної власності. Договірний режим майна подружжя. Поняття шлюбного договору, порядок його укладення. Форма шлюбного договору. Зміст шлюбного договору. Зміна та припинення шлюбного договору: підстави та порядок. Визнання шлюбного договору недійсними. Відповідальність подружжя по зобов'язанням. Особисті та спільні зобов'язання (борги) подружжя. Права та обов'язки подружжя по утриманню дітей. Права та обов'язки осіб, які перебувають у фактичних шлюбних відносинах.

Тема 8. Особисті права та обов'язки батьків і дітей

Поняття особистих прав та обов'язків батьків і дітей. Встановлення походження дитини. Добровільне визнання батьківства. Визнання батьківства в судовому порядку. Реєстрація народження дитини. Встановлення материнства. Оспорювання батьківства (материнства). Встановлення факту батьківства (материнства). Права неповнолітніх дітей. Право проживати та виховуватися в сім'ї. Право дитини на ім'я, по батькові та прізвище. Право дитини на захист. Право дитини на власну думку.

Право на захист батьківських прав. Здійснення батьківських прав та обов'язків тим з батьків, який проживає окремо від дитини. Здійснення батьківських прав неповнолітніми батьками. Спори між батьками щодо виховання дітей. Позбавлення батьківських прав: підстави, порядок, наслідки. Поновлення батьківських прав. Відібрання дитини без позбавлення батьківських прав.

Тема 9. Аліментні зобов'язання подружжя, батьків, дітей та інших членів сім'ї

Поняття аліментних зобов'язань. Зобов'язок батьків утримувати своїх неповнолітніх дітей. Порядок і форма утримання неповнолітніх дітей. Договір про сплату аліментів. Зобов'язок батьків утримувати працездатну повнолітню особу. Участь у додаткових витратах на дітей. Зобов'язок повнолітніх дітей утримувати батьків. Аліментні зобов'язання інших членів сім'ї (братів, сестер, діда та бабки, онуків, вихователів, мачухи, вітчима, падчерки, пасинка). Порядок сплати та стягнення аліментів. Розмір аліментів. Заборгованість по аліментах. Відповідальність за прострочення сплати аліментів. Зміна розміру аліментів. Припинення аліментних зобов'язань.

Змістовий модуль 4. Правові форми влаштування дітей, позбавлених батьківського піклування

Тема 10. Традиційні форми влаштування дітей, позбавлених батьківського піклування

Поняття, умови та порядок усиновлення. Особи, які можуть бути усиновленими. Рішення суду про усиновлення. Таємниця усиновлення дитини. Права усиновлювачів, права усиновленої дитини. Правові наслідки усиновлення. Скасування усиновлення та визнання усиновлення недійсним. Позбавлення усиновлювача батьківських прав. Поняття, підстави та порядок встановлення опіки та піклування над дітьми. Права дітей. Права та обов'язки опікуна (піклувальника) дитини. Особа, яка може бути опікуном (піклувальником). Припинення опіки (піклування).

Тема 11. Альтернативні форми влаштування дітей, позбавлених батьківського піклування

Поняття договору про патронат, зміст договору. Згода дитини на проживання у сім'ї патронажного вихователя. Плата за виховання дитини. Обов'язки патронажного вихователя. Припинення договору про патронат. Суб'єкти прийомної сім'ї. Зміст договору про влаштування дітей до прийомної сім'ї. Припинення діяльності прийомної сім'ї. Поняття дитячого будинку сімейного типу. Суб'єкти дитячого будинку сімейного типу. Зміст договору про організацію діяльності дитячого будинку сімейного типу. Припинення діяльності дитячого будинку сімейного типу.

Тема 12. Колізійні норми сімейного права

Підстави застосування до сімейних відносин норм іноземного сімейного права. Правове регулювання шлюбу та розлучення за участю іноземних громадян та осіб без громадянства. Правове регулювання особистих немайнових та майнових відносин подружжя за наявності іноземного елемента. Правове регулювання особистих немайнових та майнових відносин батьків і дітей та інших членів сім'ї за наявності іноземного елемента. Правове регулювання усиновлення іноземним елементом. Обмеження застосування норм іноземного сімейного права.

Тематика практичних занять

Тема 1. Поняття, предмет, метод та джерела сімейного права України.

Тема 2. Сімейні правовідносини.

Тема 3. Поняття шлюбу та сім'ї. Порядок укладення шлюбу.

Тема 4. Недійсність шлюбу.

Тема 5. Припинення шлюбу.

Тема 6. Особисті немайнові та майнові права і обов'язки подружжя

Тема 7. Особисті права та обов'язки батьків і дітей

Тема 8. Аліментні зобов'язання подружжя, батьків, дітей та інших членів сім'ї

Тема 9. Традиційні форми влаштування дітей, позбавлених батьківського піклування

Тема 10. Альтернативні форми влаштування дітей, позбавлених батьківського піклування

Тематика самостійної роботи

Самостійне опрацювання окремих питань в межах тем:

Поняття, предмет, метод та джерела сімейного права України. Сімейні правовідносини. Здійснення сімейних прав та виконання обов'язків. Захист сімейних прав. Поняття шлюбу та

сім'ї. Порядок укладення шлюбу. Недійсність шлюбу. Припинення шлюбу. Особисті немайнові та майнові права і обов'язки подружжя. Особисті права та обов'язки батьків і дітей. Аліментні зобов'язання подружжя, батьків, дітей та інших членів сім'ї. Традиційні форми влаштування дітей, позбавлених батьківського піклування. Альтернативні форми влаштування дітей, позбавлених батьківського піклування. Колізійні норми сімейного права.

8. Система оцінювання та вимоги

Загальна система оцінювання курсу	Оцінювання знань ЗВО здійснюється за 100-бальною шкалою з подальшим переведенням у національну шкалу (шкалу Університету) та шкалу ECTS, відповідно до «Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Національного університету «Чернігівська політехніка»» (https://stu.cn.ua/wp-content/stu-media/normobaza/normdoc/norm-osvitproces/plozhennya-pro-potochneta-pidsumkove-oczinuvannya-znan-zdobuvachiv-vo.pdf). Система оцінювання знань з навчальної дисципліни «Сімейне право» включає <i>поточний та семестровий контроль знань</i>. У семестрі ЗВО може набрати до 70% підсумкової оцінки за виконання протягом семестру всіх видів робіт і до 30% підсумкової оцінки на екзамені. Якщо здобувач вищої освіти виконав всі види робіт протягом семестру, то він, за бажанням, може залишити набрану кількість балів як підсумкову оцінку і не складати екзамен. Повторне складання екзамену з метою підвищення позитивної оцінки не дозволяється, але у виняткових випадках за погодженням з деканом факультету такий дозвіл може дати ректор Університету. Поточний контроль проводиться шляхом спілкування із здобувачами вищої освіти під час лекцій, семінарських занять, усного та письмового опитувань здобувачів вищої освіти, оцінювання результатів неформальної освіти, оцінювання реферування наукової роботи, виконання самостійної роботи та написання однієї контрольної роботи. Семестровий <i>контроль по закінченню семестру проводиться у формі екзамену</i> відповідно до графіку навчального процесу згідно затвердженого розкладу. Для складання екзамену існують білети. Білети складаються з трьох питань (<i>кожне питання оцінюється максимум у 10 балів</i>). У 8-10 балів оцінюється відповідь на питання, яка є повною, її зміст відповідає сутності поставленого питання, (допускаючи при цьому 1-2 незначні помилки). 5-7 балів - відповідь правильна, послідовна, логічна, але ЗВО допускає у викладі окремі незначні пропуски фактичного матеріалу; 1-4 бали ЗВО виявляє незнання більшої частини фактичного матеріалу; відповідь не розкриває поставлених запитань чи завдань; допускає грубі помилки; 0 балів – ставиться, коли відповідь на питання є повністю неправильною. Оцінювання успішності ЗВО під час семестрового контролю вноситься у відомість успішності та навчальну картку здобувача вищої освіти в автоматизованій системі управління – АСУ «ВНЗ».
Вимоги до КР	Підсумкова контрольна робота проводиться у 4

	семестрі за результатом вивчення всіх змістових модулів. Вона може включати у себе теоретичні питання, а також практичні та тестові завдання. В завдання контрольної роботи можуть включатися питання з тем, вивчення яких не виносились на семінарські заняття, але які передбачені планом для самостійного вивчення. Про проведення підсумкової роботи здобувачі вищої освіти попереджаються не менш як за тиждень. Максимальна кількість балів за модульну контрольну роботу для здобувачів вищої освіти денної форми навчання становить 10. Критерії оцінювання виконаної контрольної роботи: 10-9 балів - відповідь правильна, повна, послідовна, логічна; здобувач вищої освіти впевнено володіє фактичним матеріалом з усього курсу, вміє застосовувати його щодо конкретно поставлених завдань, чітко орієнтується в матеріалі, аналізує причинно-наслідкові зв'язки; відповідь на теоретичні запитання дає з використанням відповідної термінології, допускаючи при цьому 1-2 незначні помилки з фактичного матеріалу. 8-6 балів - відповідь правильна, послідовна, логічна, але здобувач вищої освіти допускає у викладі окремі незначні пропуски фактичного матеріалу, вміє застосовувати його щодо конкретно поставлених завдань, у деяких випадках нечітко формулює загалом правильні відповіді; орієнтується в матеріалі; має навички користування нормативним матеріалом. 5-4 бали здобувач вищої освіти володіє більшою частиною фактичного матеріалу, але викладає його не досить послідовно і логічно, допускає істотні пропуски у відповіді, не досить впевнено орієнтується у нормативній базі, не завжди вміє інтегровано застосовувати набуті знання для аналізу конкретних ситуацій, нечітко, а інколи й невірно формулює основні теоретичні положення та причинно-наслідкові зв'язки. 3-1 бали здобувач вищої освіти виявляє незнання більшої частини фактичного матеріалу; відповідь не розкриває поставлених запитань чи завдань; допускає грубі помилки. 0 балів передбачених для відповідного завдання – ставиться коли здобувач вищої освіти не виконав відповідного завдання або виконав його повністю неправильно. Після перевірки контрольної роботи та оголошення її результатів здобувачам вищої освіти надається можливість ознайомитись з власними роботами та завданнями для них, і при необхідності оспорити результати контрольної роботи.
Практичні заняття	Усне опитування - включає в себе опитування за будь-яким питанням, винесеним на семінарське заняття (за вибором викладача), відповідь на питання інших ЗВО, відповідь на питання для повторення (з тем, що було вивчено раніше), відповіді на контрольні питання з теми семінарського заняття. Максимальна кількість балів може бути виставлена ЗВО, підготовленим до відповідей на усі питання теми, включаючи питання винесені на самостійне опрацювання. Оцінюючи відповідь, викладач керується такими критеріями, як: 4 балів - повне, послідовне та обґрунтоване

	викладення матеріалу. Відповідь свідчить про глибоке розуміння питання та його зв'язок з іншими темами та питаннями. 3,5 бали - ЗВО дає правильний, повний виклад змісту підручника і матеріалу, поданого викладачем, але на додаткові контрольні питання, які ставить викладач відповідає не чітко. 3 бали - ЗВО виявляє знання і розуміння основного навчального матеріалу, що розглядається, але під час відповіді допускає суттєві помилки і усвідомлює їх тільки після повторної вказівки викладача. Викладає матеріал не послідовно. Відповіді на уточнюючі запитання дає не одразу, не впевнено та не чітко. На додаткові питання викладача не відповідає, або відповідає дуже поверхово. 2 бали – ЗВО у відповіді припускається грубих помилок і не виправляє ці помилки навіть при вказівці на них викладача; поверхово орієнтується в питанні та темі, яка обговорюється на семінарському занятті. 1 бал – ЗВО намагається відтворити зміст матеріалу, однак взагалі не розуміє його змісту, зв'язків терміно-понять та їх місця питанні, що вивчається. 0 балів отримує ЗВО, який відмовляється відповідати на запитання. Реферування наукової літератури полягає у самостійному опрацюванні ЗВО наукової літератури (як правило наукової статті), критичному огляді та короткому переказі її змісту, а також наведення найважливіших висновків. Оцінювання виконання реферування, індивідуальної роботи здійснюється на основі наступних критеріїв: оформлення роботи, уміння самостійно працювати з науковими джерелами та нормативно-правовими актами, чітко визначати актуальність досліджуваного питання, на основі проведеного аналізу формулювати власну позицію: - <i>3 бали</i> – матеріал викладений логічно і повно, результати дослідження мають практичну і теоретичну цінність, висновки аргументовані і обґрунтовані; - <i>2 бали</i> – матеріал викладений логічно і повно, результати дослідження мають практичну і теоретичну цінність, висновки недостатньо аргументовані і обґрунтовані; - <i>1,5-1 бал</i> – матеріал викладений недостатньо повно, індивідуальна робота не достатньо аргументована, обґрунтована та/або не стосується усіх поставлених завдань; - <i>0,5-0 балів</i> – викладений матеріал неповний, індивідуальна робота не є структурованою, висновки поверхневі або відсутні. Максимальна кількість балів – 3 бали.
Умови допуску до підсумкового контролю	У випадку, якщо ЗВО протягом семестру не виконав у повному обсязі передбачених робочою програмою навчальної дисципліни всіх видів навчальної роботи, має більше 30% пропусків навчальних занять (без поважних причин) від загального обсягу аудиторних годин відповідної навчальної дисципліни або не набрав мінімально необхідну кількість балів (тобто кількість балів, яка сумарно з максимально можливою кількістю балів, які ЗВО може отримати під час семестрового контролю не дозволить отримати підсумкову оцінку «задовільно – Е, 60 балів»), (за семестр – 30 балів), то він не допускається до складання екзамену під час семестрового контролю, але має право ліквідувати академічну

	заборгованість. На ліквідацію академічної заборгованості вноситься весь обсяг теоретичного матеріалу, що передбачений робочою програмою навчальної дисципліни «Сімейне право». Академічна заборгованість повинна бути ліквідована до атестації здобувача вищої освіти, а у випадку коли заборгованість виникла з дисципліни, знання, уміння та навички з якої, відповідно до структурно-логічної схеми підготовки фахівця, потрібні для вивчення навчальних дисциплін наступного семестру, то така заборгованість повинна бути ліквідована до початку нового семестру. Академічна заборгованість ліквідується здобувачами вищої освіти протягом наступних семестрів згідно з розкладами ліквідації академічної заборгованості, що затверджуються деканом факультету за поданням відповідних кафедр. Результати ліквідації академічної заборгованості відображаються в ліквідаційній відомості успішності.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Модуль за тематичним планом дисципліни та форма контролю		Кількість балів
Змістовий модуль 1. Загальні положення сімейного права		0...15
1	Усна відповідь на семінарському занятті (включаючи питання самостійного опрацювання)	0...8
2	Реферування, індивідуальна робота	0...7
Змістовий модуль 2. Шлюб: поняття, порядок укладення та припинення		0...15
1	Усна відповідь на семінарському занятті (включаючи питання самостійного опрацювання)	0...12
2	Реферування, індивідуальна робота	0...3
Змістовий модуль 3. Права та обов'язки суб'єктів сімейних правовідносин		0...15
1	Усна відповідь на семінарському занятті (включаючи питання самостійного опрацювання)	0...12
2	Реферування, індивідуальна робота	0...3
Змістовий модуль 3. Правові форми влаштування дітей, позбавлених батьківського піклування		0...15
1	Усна відповідь на семінарському занятті (включаючи питання самостійного опрацювання)	0...8
2	Реферування, індивідуальна робота	0...7
Підсумкова контрольна робота		0...10
Окремі види індивідуальної та самостійної роботи: Підготовка тез доповідей, наукових публікацій; участь у студентських конкурсах, олімпіадах, активна участь у роботі юридичної клініки, результати неформальної освіти тощо.		0...10
Усього поточний і проміжний модульний контроль		0...70
Семестровий контроль (екзамен)		0...30
Разом		0...100

Шкала оцінювання результатів навчання

Оцінка в балах	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, диференційованого заліку, курсового проєкту (роботи), практики, атестації
90 – 100	A (відмінно)	відмінно
82-89	B (дуже добре)	добре
75-81	C (добре)	
66-74	D (задовільно)	задовільно
60-65	E (достатньо)	
0-59	FX (незадовільно)	незадовільно з можливістю повторного складання

9. Обладнання та програмне забезпечення

Ноутбук і медіапроектор для демонстрації презентацій лекцій.

10. Політики курсу.

Політика відвідування занять та виставлення балів. Для всіх здобувачів вищої освіти відвідування лекцій і практичних занять курсу є обов'язковими, за виключення випадків пов'язаних з оформленням індивідуального графіку відвідування. Враховуються всі бали отримані в ході поточного контролю (усні відповіді, вирішення задач, написання юридичних диктантів, самостійна/індивідуальна робота, модульна тощо). Активна участь у ході практичних та лекційних занять, участь у студентських конференціях, студентських олімпіадах, підготовка наукових публікацій тощо є підставою для нарахування додаткових балів.

Недопустимі пропуски та запізнення на заняття; користування мобільними пристроями під час заняття в цілях не пов'язаних з навчанням; списування; недотримання строків виконання навчально-наукових завдань тощо.

За об'єктивних причин (наприклад, карантин, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись дистанційно з використанням системи «Moodle» та онлайн відео-конференцій. У випадку, якщо здобувач протягом семестру не виконав у повному обсязі всіх видів навчальної роботи, має невідпрацьовані види робіт або не набрав мінімально необхідну кількість балів (30), він не допускається до складання екзамену під час семестрового контролю, але має право ліквідувати академічну заборгованість у порядку, передбаченому [«Положенням про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів НУ «Чернігівська політехніка»»](#). Повторне складання диф. заліку з метою підвищення позитивної оцінки не дозволяється. У випадку повторного складання диф. заліку всі набрані протягом семестру бали анулюються.

До загальної політики курсу відноситься дотримання принципів відвідування занять у відповідності до затвердженого розкладу, а також вільного відвідування лекційних занять для осіб, які отримали на це дозвіл відповідно до [«Порядку надання дозволу на вільне відвідування занять здобувачам вищої освіти НУ «Чернігівська політехніка»»](#). Запорукою успішного вивчення дисципліни є активність та залучення під час проведення практичних та лекційних занять – відповіді на запитання викладача (як один з елементів поточного контролю), задавання питань для уточнення незрозумілих моментів, вирішення практичних завдань. Консультації відбуваються в аудиторіях університету у відповідності до затвердженого розкладу або ж особистих чи групових консультацій (через вбудований форум) на сторінці курсу в системі дистанційного навчання НУ «Чернігівська політехніка».

Політика користування ноутбуками / смартфонами

Прохання до здобувачів тримати смартфони переведеними у беззвучний режим протягом лекційних та практичних занять, так як дзвінки, переписки та спілкування у соціальних мережах відволікають від проведення занять як викладача, так й інших здобувачів. Ноутбуки, планшети та смартфони не можуть використовуватися в аудиторіях під час занять та під час проведення підсумкового контролю (за виключенням проходження тестового контролю в системі Moodle).

Політика заохочень та стягнень

За результатами навчальної, наукової або організаційної діяльності здобувачів вищої освіти за курсом їм можуть нараховуватися додаткові бали – до 10 балів, у залежності від вагомості досягнень. Види позанавчальної діяльності, за якими здобувачі вищої освіти заохочуються додатковою кількістю балів: участь у міжнародних проектах, наукові дослідження, тези, участь у науково-практичних конференціях, винаходи, патенти, авторські свідоцтва за напрямами курсу.

Політика академічної доброчесності

Академічна доброчесність повинна бути забезпечена під час проходження даного курсу, зокрема при виконанні контрольних (принципи описані у [Кодексі академічної доброчесності НУ «Чернігівська політехніка»](#)). Списування під час проміжного та підсумкового контролів, виконання практичних завдань на замовлення, підказки вважаються проявами академічної недоброчесності. Від усіх слухачів курсу очікується дотримання академічної доброчесності у зазначених вище моментах. До здобувачів вищої освіти, у яких було виявлено порушення академічної доброчесності, застосовуються різноманітні дисциплінарні заходи (включаючи повторне проходження певних етапів).

Правила перезарахування кредитів

Кредити, отримані в інших закладах вищої освіти, а також результати навчання у неформальній та/або інформальній освіті, можуть бути перезараховані викладачем у відповідності до положення [«Порядок визначення академічної різниці та перезарахування навчальних дисциплін у НУ «Чернігівська політехніка»](#)». Визнання результатів навчання у неформальній освіті розповсюджується на окремі змістові модулі (теми) навчальної дисципліни.

11. Рекомендована література.

1. Менджул М.В. Порівняльне сімейне право : навчальний посібник / М.В. Менджул. Ужгород : «РІК-У», 2021. 296 с.
2. Науково-практичний коментар Сімейного кодексу України. Станом на 15 вересня 2021 року / За заг. ред. Журавльова Д. В. К.: «Видавничий дім «Професіонал», 2021. 520 с.
3. Сімейне право України : навч. посіб. / М. М. Дякович. Харків : ЕКУС, 2022. 416 с.
4. Сімейне (національне, міжнародне, порівняльне) право: підручник. Київ : Видавництво Ліра-К, 2023. 370 с.
5. A Practical Guide to California Family Law by Paul A. Eads, Esq.. 2018. 128 pp.

Інтернет-джерела.

1. Система дистанційного навчання moodle НУ «Чернігівська політехніка» - <https://eln.stu.cn.ua/course/view.php?id=2222>.
2. Офіційний портал Верховної Ради України парламенту України - <https://www.rada.gov.ua/#>.